

**OCENA ODDZIAŁYWANIA PLANOWANEGO REMONTU
BUDYNKU ZLOKALIZOWANEGO NA TERENIE GMINY
KOWALEWO POMORSKIE W MARIANACH (BUDYNEK
UZDATNIANIA WODY) NA AWIFAUNĘ ORAZ
CHIROPTEROFAUNĘ**

Autorzy opracowania:

Łukasz Kurkowski

Michał Kurkowski

 EKO-REMIGES **Łukasz Kurkowski**
ul. Łyskowskiego 26A/48
87-100 Toruń
tel. +48 693-356-530
mail: Eko-Remiges@wp.pl
REGON: 14240510
NIP: 879-251-13-34

lipiec 2016

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	3
2. Przepisy prawne dotyczące ochrony gatunkowej zwierząt w budynkach.....	3
3. Przedmiot opracowania.....	4
4. Materiały i metody.....	4
4.1. Metoda ornitologiczna.....	4
4.2. Metoda chiropterologiczna.....	4
5. Wyniki.....	5
5.1. Budynek uzdatniania wody w Marianach	5
5.2. Zalecenia i kompensacje.....	8
6. Podsumowanie.....	9
7. Schematy budek dla ptaków i sposoby ich montażu.....	9
8. Wnioski i zalecenia chiropterologiczne.....	12
Literatura.....	13

1. WSTĘP

Budynki są częstym miejscem do zakładania gniazd przez wiele gatunków ptaków oraz miejscem rozrodu nietoperzy, które zajmują miejsca dogodne do gniazdowania i rozrodu głównie stropodachy, wszelakiego typu szczeliny, poddasza, wnęki i gzymsy. Prowadzone od kilku lat na dużą skalę docieplenia budynków wpływają negatywnie na dostępność miejsc gniazdowania dla wielu gatunków ptaków i nietoperzy.

Poniższy raport z oceny ornitologicznej i chiropterologicznej przeprowadzonej w kwietniu i maju 2016 roku, wykonany został w celu określenia oddziaływania planowanej inwestycji polegającej na termoizolacji budynku opisanego poniżej w niniejszym opracowaniu na potencjalną awifaunę lęgową, przystępującą do lęgów na, lub w badanym budynku oraz na chiropterofaunę.

Badany budynek położony jest w województwie kujawsko-pomorskim, powiecie golubsko-dobrzyńskim, gminie Kowalewo Pomorskie.

2. PRZEPISY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY GATUNKOWEJ ZWIERZĄT W BUDYNKACH

Ochronę ptaków i nietoperzy w budynkach regulują następujące przepisy:

1. Ustawa o ochronie zwierząt z dn. 21 sierpnia 1997 r. (tj. Dz. U. 2013, poz. 856 ze zm.).
2. Ustawa o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 r. (tj. Dz. U. 2015, poz. 1651 ze zm.).
3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2014, poz. 1348).
4. Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 r. (tj. Dz. U. 2016, poz. 290 ze zm.).
5. Ustawa Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. 1997, poz. 553, ze zm.).
6. Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dn. 13 kwietnia 2007 r. (tj. Dz. U. 2014, poz. 1789 ze zm.).
7. Ustawa prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (tj. Dz. U. 2016, poz. 672 ze zm.).

3. PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Przedmiotem poniższej ekspertyzy ornitologicznej i chiropterologicznej jest ustalenie wpływu planowanego remontu polegającego na termomodernizacji na awifaunę i chiropterofaunę oraz określenie właściwych działań kompensacyjnych i minimalizujących dla ptaków i nietoperzy, zasiedlających następujący analizowany budynek:

- Budynek uzdatniania wody w Marianach.

4. MATERIAŁY I METODY

4.1. Metoda ornitologiczna

Na terenie planowanej inwestycji wykonano badania w okresie kwietnia i maja 2016 roku (kontrole wykonano w dniu 01.07.2016 oraz 07.07.2016). Obserwacjami objęto wszystkie elewacje budynku przeznaczonego do remontu wraz z otoczeniem. Każda kontrola jednego budynku trwała po około 4 godziny. W czasie kontroli zbierano wszystkie dostępne informacje dotyczące występujących tu ptaków, w szczególności wyszukiwano zachowane gniazda, odchody, zmumifikowane pisklęta, ślady żerowania, wypluwki, półksiężycowate ślady pozostawione przez ogony ptaków pod otworami w elewacji oraz pióra. Dużo uwagi poświęcono również na szukanie potencjalnych miejsc do gniazdowania dla poszczególnych gatunków ptaków, związanych ze strukturą budynków (obecność otworów, szczelin, pnączy na elewacji, gzymsów itp.). Miejsca z zauważonymi gniazdami nanoszono na plan budynku.

Liczba potencjalnych par lęgowych określana była przede wszystkim na podstawie widocznych śladów odbytych lęgów, ale także analizowano liczbę dostępnych miejsc, które potencjalnie mogą zostać wykorzystane przez ptaki do założenia gniazda. Wykonano także dokumentację fotograficzną potencjalnych miejsc lęgowych ptaków.

4.2. Metoda chiropterologiczna

W czasie przeprowadzonej kontroli dokonano oceny ścian budynku pod kątem przydatności, jako kryjówek dla nietoperzy (kontrole wykonano w dniu 01.07.2016 oraz 07.07.2016). W czasie kontroli prowadzono także w godzinach wieczornych kontrole

detektorowe. W czasie kontroli detektorowych obchodzony cały budynek i prowadzono nagrania.

5. WYNIKI

Najważniejszymi elementami budynków, zajmowanymi przez ptaki są stropodachy. Dla kilku gatunków np. jerzyka lub kawki są one głównym miejscem posadowienia gniazd.

5.1. Budynek uzdatniania wody w Marianach

Budynek otoczony pojedynczymi drzewami i zakrzewieniami oraz innymi budynkami. Analizowany budynek posiada dobrze zachowaną elewację na wszystkich ścianach. Prace remontowe obejmą ściany budynku.

W czasie badań ww. budynku stwierdzono miejsca lęgowe jak i same ptaki w otworach i szczelinach na elewacji następujących gatunków ptaków:

- 3 pary wróbli *Passer domesticus*.

W czasie badań ww. budynku nie stwierdzono potencjalnych miejsc rozrodczych dla nietoperzy, nie stwierdzono również samych zwierząt.

Fot. 1. Ogólny widok budynku.

Fot. 2. Ogólny widok elewacji budynku.

Fot. 3. Ogólny widok elewacji budynku.

Fot. 4. Ogólny widok elewacji budynku.

Fot. 5. Ogólny widok elewacji budynku z widocznymi miejscami lęgowymi wróbla.

5.2. Zalecenia i kompensacje

Ze względu na stwierdzenie w czasie inwentaryzacji miejsc lęgowych wróbla, prace remontowe można wykonać poza okresem lęgowym tj. od 30 sierpnia do 15 marca. W przypadku znalezienia w czasie prowadzenia prac jakiegokolwiek gatunku w fazie lęgów należy zaniechać prowadzenia prac i skontaktować się z ornitologiem, który zdecyduje o dalszym sposobie postępowania.

Ze względu na stwierdzone w czasie badań w roku 2016 miejsc lęgowych ptaków na przedmiotowym budynku, należy zamontować w ramach kompensacji za utracone miejsca lęgów 3 skrzynki typu A (schematy i rozmiary skrzynek są przedstawione w rozdziale 7 niniejszego opracowania). Skrzynki należy zamontować nie później niż do połowy lutego następnego roku po termomodernizacji.

Fot. 6. Optymalne miejsca montażu budek lęgowych typu A.

6. PODSUMOWANIE

Wszystkie stwierdzone podczas inwentaryzacji miejsca lęgowe dotyczą gatunków objętych w Polsce ochroną gatunkową, żaden ze stwierdzonych gatunków ptaków nie znajduje się w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG tzw. Dyrektywy Ptasiej. Żaden ze stwierdzonych gatunków ptaków nie znajduje się w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (Głowaciński red. 2001). Zaobserwowane w czasie inwentaryzacji gatunki mimo, że są pospolite i liczne w ostatnich latach wykazują spadki liczebności (Chylarecki & Jawińska 2007, Luniak 2010).

7. SCHEMATY BUDEK DLA PTAKÓW I SPOSOBY ICH MONTAŻU

Tab. 1. Zestawienie liczby i rodzaju budek, które należy wywiesić, jako kompensacje za utracone miejsca lęgowe.

Adres budynku	Liczba budek
---------------	--------------

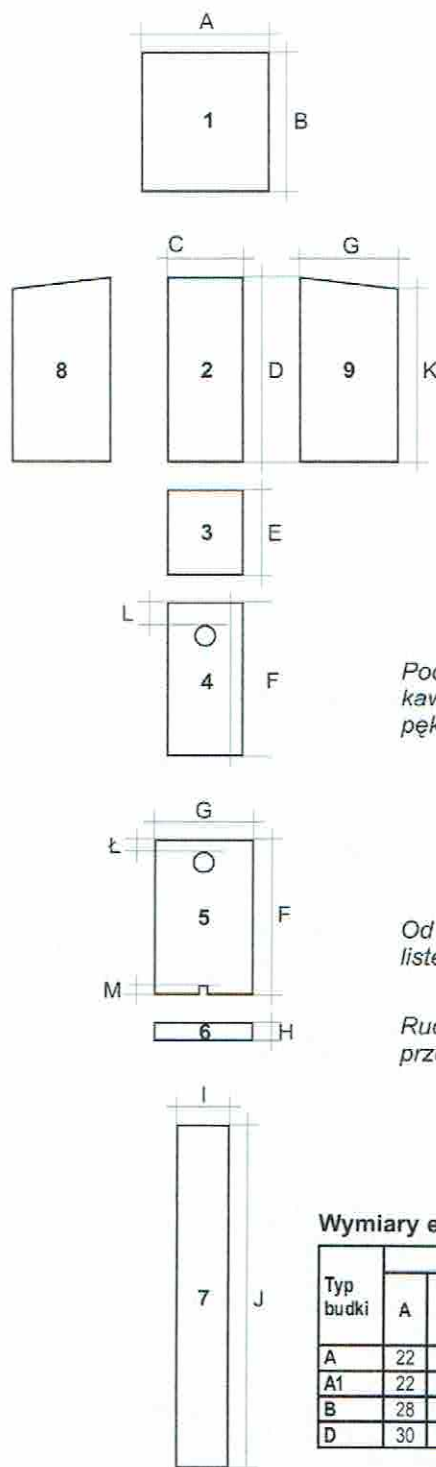
	typu A
Budynek uzdatniania wody w Marianach	3
Suma	3

Budki lęgowe i ich konserwacja powinny być wykonane zgodnie z poniższymi zaleceniami:

- wykonane z desek sosnowych o grubości 2 cm,
- Powinny być zabezpieczone pokostem, lub innym impregnatem (mniej szkodliwym dla ptaków),
- daszek powinien być zabezpieczony warstwą papy lub blachy,
- Przednia ścianka musi być otwierana, aby możliwe było czyszczenie skrzynek.
- przy wieszaniu budek na elewacji budynku należy je wpuścić w materiał dociepleniowy i pokryć tynkiem takim samym jak elewacja budynku,
- budki muszą być szczelne bez żadnych szpar,
- skrzynki obligatoryjnie okresowego czyścić raz na dwa-trzy lata (skrzynki typu A należy czyścić raz w roku, skrzynki typu D i J raz na trzy lata),
- czyszczenie budek należy wykonać w okresie od połowy października do końca lutego.

Przedstawione schematy budek są najczęściej stosowane w praktyce ochrony ptaków ich wzory można znaleźć w książce Szokalskiego i Wojtatowicza (1989) oraz Grzeniewskiego (2010).

BUDKI LĘGOWE TYPU A, A1, B, D (część I)

Grubość deski na elementy budek - 2 cm.

Elementy budki:

1. daszek
2. ścianka tylna
3. dno budki
4. ścianka przednia wewnętrzna
5. ścianka przednia zewnętrzna
6. listwa przytrzymująca otwieraną ściankę boczną
7. listwa mocująca budkę do drzewa
8. ścianka boczna prawa
9. ścianka boczna lewa

Typy budek:

- A** - budka dla wszystkich gatunków sikor, muchołówki żałobnej i białoszyjej, wróbla, mazurek, kowalika i pleszki;
A1 - budka takiej samej wielkości jak typ **A** o zmniejszonej średnicy otworu wlotowego dla mazurek, muchołówek i sikor oprócz bogatki;
B - budka dla szpaka, krętogłowa, a także gatunków zamieszkujących budki typu **A**;
D - budka dla kawki, siniaka, kraski, dudka, włośчатки i gągoła.

Pod gwoździem mocującym budkę do drzewa można umieścić kawałek blaszki, która zabezpieczy listwę mocującą przed pękaniem podczas wzrostu kory.

Od wewnątrz do ścianek możemy przybić listewki ułatwiające ptakom schodzenie na dno.

Ruchomy gwóźdź umożliwia otwieranie ścianki przedniej przez jej odchylenie do przodu.

Przekrój przez złożoną budkę

Wymiary elementów budek poszczególnych typów (A, A1, B, D):

Typ budki	Wymiary w poszczególnych typach budek (w cm)														Średnica otworu wlotowego
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	Ł	M	
A	22	24	13	32	15	27	17	3	9	60	30	4	2	1,5	3,2
A1	22	24	13	32	15	27	17	3	9	60	30	4	2	1,5	2,8
B	28	30	18	40	20	35	22	3	9	68	38	4	2	1,5	4,5
D	30	32	20	45	22	40	24	3	9	71	43	4	2	1,5	8,5

Opracowanie - Piotr Zabłocki, Dział Przyrody Muzeum Śląska Opolskiego.

Ryc. 1. Schemat budowy skrzynek lęgowych typu A - D wg Grzeniewskiego (2010).

8. WNIOSKI I ZALECENIA CHIROPTEROLOGICZNE

Na ścianach budynków, gdzie prowadzono kontrole nie znaleziono miejsca potencjalnego występowania kolonii rozrodczych nietoperzy: w szczelinach, pod gzymsami. Nie znaleziono ich również w drzewach wokół budynków.

LITERATURA

CHYLARECKI P., JAWIŃSKA D. 2007. Monitoring Pospolitych Ptaków Lęgowych - raport z lat 2005-2006. OTOP, Warszawa.

GŁOWACIŃSKI Z. (RED.) 2001. Polska Czerwona Księga Zwierząt - Kręgowce. PWRiL, Warszawa.

GRZENIEWSKI M. 2010. Gdzie, jak i kiedy wieszać skrzynki lęgowe dla ptaków. Administrator 5/2010.

LUNIAK M. 2010. Ptaki w budynkach. Stołeczne Tow. Ochrony Ptaków, Warszawa.

SZOKALSKI M., WOJTATOWICZ J. 1989. Ptaki w ogrodzie. PWRiL, Warszawa.